

LBRIS

We know
books

PETR BLAŽEK

Torțe vii în Blocul Sovietic

Cazuri de autoincendiere
motivate politic
în anii 1966-1989

Traducerea din limba cehă
Helliana IANCULESCU

Editor al ediției în limba română
Cosmin BUDEANĂ

EDITURA
 FUNDĂȚIEI
CULTURALE
MEMORIA

MUZEUL JUDEȚEAN
DE ISTORIE BRAȘOV

2023

Notă asupra ediției în limba română (Cosmin Budeancă)	11
Prefață (Łukasz Kamiński)	15
Introducere (Petr Blažek)	17

Studii	23
Autoincendierea ca formă de protest politic radical	27
Proteste în flăcări în Blocul Sovietic	31
Exemple de autoincendiere în lume după anul 1989.....	38
Concluzii	40

Portrete	65
Mykola DJADYK	69
Ryszard SIWIEC	77
Vasyl MAKUCH	107
Jan PALACH	127
BAUER Sándor.....	207
Josef HLAVATÝ	219
Jan BÉREŠ	233
Mykola BERESLAVSKY	241
Jan ZAJÍC	251
Evžen PLOCEK	275
Michal LEVČÍK	291
Ilja (Elijahu) RIPS	307
Bohumil PEROUTKA	317
MOYSES Márton	331
Roman KALANTA	341
Oskar BRŮSEWITZ	353
Oleksa HIRNYK	367
Musa MAMUT	379
Walenty BADYLAK	385
Liviu Corneliu BABEȘ	391
Vytautas VIČIULIS	403

Bibliografie	409
Listă de abrevieri	419

Rezumate

Summary: The Living Torches in the Soviet Bloc	421
Zusammenfassung: Lebende Fackeln im Ostblock	423
Резюме: Живі смолоскипи у радянському блоці	425
Резюме: Живые факелы в странах советского лагеря.....	427
Összefoglalás: Eleven faklyak a szovjet blokkban	429

Autoincendierea ca formă de protest politic radical

În anul 2005 sociologul britanic Michael Biggs a publicat un studiu sinteză fundamental, în care s-a ocupat de autoincendiere ca formă de protest politic radical în lume.¹ În cercetarea lui, a stabilit ca dată istorică de început ziua de 11 iunie 1963, când într-una dintre intersecțiile aglomerate din Saigon s-a autoincendiat cunoscutul reprezentant al budismului mahayana din Indochina, Tchich Quang Duc, în vârstă de 60 de ani.² El a devenit primul călugăr budist care a protestat în modul acesta șocant împotriva reprimării tradițiilor budiste. Două luni mai târziu, la Saigon, i-au urmat exemplul alte persoane, printre care și o călugăriță în vârstă de 20 de ani. Potrivit interpretărilor budiștilor, a încercat astfel să impresioneze inima dușmanilor, pentru a-i determina să respecte toleranța religioasă. Fapta lui a fost prezentată, așadar, ca o jertfă altruistă.³

Autoincendierea motivată politic poate fi definită ca o formă extremă și radicală de protest, când un individ, în numele unei cauze colective, își ia viața în mod premeditat (sau cel puțin „se joacă cu moartea”), arzându-și trupul cu o substanță inflamabilă. Cel mai frecvent, aceste cazuri apar în perioadele de criză sistemică a regimurilor politice, care mobilizează o parte considerabilă a societății. Spre deosebire de atacul sinucigaș, cu unele excepții, scopul acestui tip de protest nu este cel de a provoca un prejudiciu fizic sau pagube materiale altor persoane. În acest context, forma cea mai asemănătoare de protest radical este greva foamei de lungă durată.⁴

Potrivit cercetătorului francez Martin Monestier, asemenea proteste pot fi percepute ca fiind raționale. Scopul lor este să trezească un val de indignare publică, să expună adversarul oprobiului public și să-l constrângă să accepte anumite revendicări.⁵ Autoincendierea provoacă însă în societate, în același timp, și reacții de respingere care, de cele mai multe ori, sunt legate de interpretările religioase sau culturale ale suicidului. Relativ frecvente sunt, de asemenea, imitațiile ulterioare ale acestei forme radicale de protest politic care, în realitate, sunt provocate de probleme personale, psihice sau de altă natură. Acest lucru a fost folosit de serviciile secrete ale regimurilor autoritare pentru discreditarea oponenților politici care au protestat într-un mod atât de șocant.⁶

Fundamental este planul public și mediatic al acestor cazuri, care se petrec deseori în piețe aglomerate sau în locuri simbolice. Din această pricină, actorii protestelor menționate lasă de multe ori mesaje scrise în care își motivează

fapta. În cele mai multe situații, ele sunt adresate reprezentanților politici sau opiniei publice cu scopul de a-i mobiliza.⁷

Călugării au fost fotografiați arzând pe străzile din Saigon de jurnaliștii occidentali care fuseseră invitați la locul respectiv cu mult timp înainte.

Prin intermediul presei, budiștii au devenit ulterior o sursă de inspirație pentru imitatorii din alte cercuri culturale care, de multe ori, au preluat numai forma exterioară de manifestare și strategia.⁸

Implicarea tehnologiilor informaționale moderne și accesibilitatea facilă a mijloacelor necesare pentru realizarea scopului ca atare au condus la extinderea rapidă a acestei forme drastice de protest.⁹ Dacă în decursul a 10 ani, înainte de 1963, pe continentul european au fost înregistrate numai cinci sinucideri prin incendiere¹⁰, în următorii 10 ani numărul lor a crescut la 117.¹¹ Potrivit lui Michael Biggs, numărul total de autoincendieri în perioada 1963-2002, inclusiv a celor nefinalizate, a variat între 800 și 3.000 de cazuri. În studiul său s-a ocupat, ce-i drept, numai de 533 de cazuri, care au fost prezentate și bine documentate de agențiile de presă occidentale și de marile cotidiene din zeci de țări din întreaga lume. Numărul lor a crescut treptat, nu doar din cauza imitării acestei forme de protest, cât și din pricina creșterii vertiginoase a populației lumii. Această tendință corespunde creșterii populației de la orașe, deoarece, cu unele excepții, cazurile de suicid prin autoincendiere au avut loc în mediul urban.¹²

Cazurile de autoincendiere motivate politic au fost înregistrate cel mai frecvent în țările asiatice, unde existau puternice tradiții hinduse¹³ sau budiste, care puneau accent pe rolul jertfei¹⁴ și, totodată, aici existau serioase conflicte religioase între naționalități sau caste. Cele mai multe cazuri au fost înregistrate în India, Vietnamul de Sud și Coreea de Sud. În ultima perioadă a crescut, de asemenea, numărul de autoincendieri în China, unde acesta a devenit un mijloc disperat de protest al călugărilor budiști împotriva ocupării Tibetului. În țările menționate au apărut cel mai frecvent valuri de autoincendieri în decursul unei perioade scurte de timp.¹⁵

La jumătatea anilor '60, autoincendierea ca formă radicală de protest politic a început să fie legată și de rezistența contra participării armatei americane la războiul din Vietnam. La aceasta au contribuit în mod considerabil câteva cazuri de autoincendiere din SUA. De fapt, aceste cazuri au fost singulare, dar ținând cont de mediatizarea lor intensă au avut un impact major în străinătate.

Prima persoană care s-a autoincendiat a fost activista pentru pace Alice Herz din Detroit, în vârstă de 28 de ani, la 16 martie 1965. În scrisoarea de adio pe care a lăsat-o, i-a invocat direct pe predecesorii ei budiști. A murit la spital după 10 zile de la comiterea acestei fapte șocante.¹⁶

Numărul de autoincendieri în diferite țări (1963-2002)

Țară/grup	număr	% din numărul total	raportul la un milion de locuitori
India	255	47,6	1,4
Vietnam de Sud, Vietnam	92	17,3	8,0
Coreea de Sud	43	8,1	1,6
SUA	29	5,4	0,2
Kurzi din afara Turciei	14	2,6	14,0
România	14**	2,6	1,2
URSS, fostul URSS*	12	2,3	0,1
China	9	1,7	0,0
Pakistan	9	1,7	0,3
Franța	5	0,9	0,5
Japonia	5	0,9	0,1
Lituania	5	0,9	2,2
Cehoslovacia	4***	0,8	0,5
Germania de Est/Vest	4	0,8	0,1
Turcia	4	0,8	0,2
Bulgaria	3	0,6	0,5
Chile	3	0,6	0,0
Taiwan	3	0,6	0,2
Regatul Unit al Marii Britanii	3	0,6	0,1
Malaezia	2	0,4	0,3
Thailanda	2	0,4	0,2
Restul țărilor	13	2,4	0,0
Total	533	100	0,3

Sursa: Biggs 2005

* În tabelul inițial întocmit de Michael Biggs este menționat că este vorba despre „cazul Lituaniei”. În realitate, în Uniunea Sovietică sunt probate mai multe cazuri de autoincendiere politică. Vezi Łukasz Kamiński, „Prima torță vie...”, pp. 115-127; Jan Draus, Maciej Szymanowski (eds.), *op. cit.*.

** Ne exprimăm rezerva asupra corectitudinii acestui număr (n. red.).

***Michael Biggs a cuprins aici patru cazuri din 1969: al lui Jan Palach, Jan Zajíc, Evžen Plocek și cazul insuficient cercetat al slovacului Michal Levčik (menționat eronat ca Leucik) care și-a dat foc la 11 aprilie 1969 în Košice. După o cercetare care a durat câțiva ani se poate adăuga că, în realitate, în Cehoslovacia au existat mai multe cazuri de autoincendiere politică. Din acest grup fac parte minim cazurile lui Jan Hlavatý, Jan Béréš și Bohumil Peroutka. În aceste trei cazuri a fost însă vorba de persoane care în trecut s-au confruntat cu probleme psihice sau conflicte în familie, respectiv cu probleme de comportament asocial. Faptele lor au fost, însă, în același timp o expresie a disperării din acele vremuri provocată de situația politică, la fel ca în cazul lui Evžen Plocek. Vezi Milan Černý, *op. cit.*, pp. 360-365.

Un ecou extraordinar a avut protestul quakerului Norman Morrison din Baltimore, care la 2 noiembrie 1965 s-a autoincendiat în clădirea Pentagonului. Autoincendierea a avut loc nu departe de biroul ministrului Apărării al SUA, Norman McNamara, care în momentul respectiv se afla la serviciu. În urma lui Morrison, în vârstă de 31 de ani, au rămas soția și trei copii mici. Înainte de a comite această faptă discutaseră în repetate rânduri împreună despre cazurile de călugări budiști din Vietnam.¹⁷

Câteva zile mai târziu, la 9 noiembrie 1965, catolicul Roger Allen Laporte, în vârstă de 22 de ani, s-a așezat în poziție de lotus în fața clădirii Bibliotecii Dag Hammarskjold, care face parte din arealul ONU din New York, după care și-a dat foc. A murit a doua zi.¹⁸

Noi valuri de autoincendieri ale călugărilor budiști au fost în Vietnamul de Sud în anii 1965, 1966 și 1969, de data aceasta împotriva amestecului americanilor în Indochina. Numai în mai și iunie 1966 au fost consemnate în această țară 13 cazuri noi.

În octombrie 1967 a făcut înconjurul lumii știrea că 110 călugări budiști au anunțat că erau hotărâți să se autoincendieze treptat, într-o ordine trasă la sorți, dacă regimul autoritar sud vietnamez nu le îndeplinea revendicările.¹⁹

Alte cazuri inspirate direct de exemplul călugărilor budiști au apărut în a doua jumătate a anilor '60 și în alte țări asiatice (Sri Lanka, India și Coreea de Sud).

În Vietnam a existat un nou val masiv de autoincendieri la jumătatea anilor '70, după unificarea țării sub regim comunist. În ziua de 2 noiembrie 1975, într-o pagodă, s-au autoincendiat împreună 12 călugări și călugărițe budiste. Despre acest caz s-a scris în presa occidentală, dar relativ puțin în comparație cu cazurile antiamericane anterioare.²⁰

Despre răspândirea în lume a autoincendierii ca formă radicală de protest stau mărturie trei cazuri din anii '70 și '80. Ele s-au petrecut în țări diferite, care nu au avut nimic în comun cu conflictul din Vietnam, fiind îndreptate strict împotriva dictaturilor militare existente la data respectivă în acele țări. Astfel, un caz foarte specific s-a petrecut în Spania. La 19 septembrie 1970, la San Sebastian, naționalistul basc Joseb Elosegui a turnat pe el o substanță inflamabilă, după care și-a dat foc. Cuprins de flăcări, s-a aruncat asupra dictatorului spaniol Francisc Franco. A fost reținut de polițiști, după ce a rănit grav doi dintre ei, dar Franco nu a pățit nimic. Elosegui a supraviețuit tentativei de a comite un atentat original și, după stingerea flăcărilor, a fost arestat și condamnat la șapte ani închisoare. A trăit și după răsturnarea dictaturii lui Franco, iar ulterior a intrat în politică și a devenit în mai multe rânduri senator.²¹

La aceeași dată, 19 septembrie 1970, Kostas Georgakis, un student în vârstă de 22 de ani, și-a dat foc în centrul orașului Genova în semn de protest față de dictatura militară din Grecia. L-a inspirat autoincendierea lui Jan Palach, care a avut un mare ecou în Italia. Georgakis a murit la spital la câteva ore de la gestul de protest.²²

Un al treilea caz de autoincendiere a fost îndreptat împotriva dictaturii de dreapta din Chile. La 2 noiembrie 1983, în Piața Independenței din orașul Concepcion, Sebastian Acevedo, un comunist în vârstă de 52 de ani, muncitor în construcții, și-a dat foc în semn de protest pentru că cei doi copii ai săi fuseseră închiși de poliția secretă a dictaturii militare. A murit din cauza arsurilor după câteva ore.²³

Proteste în flăcări în Blocul Sovietic

Din anul 1966 și în țările fostului Bloc Sovietic au început să apară cazuri de autoincendiere. Ele s-au inspirat în mod clar tot din exemplul călugărilor budiști, ale căror acțiuni erau de multe ori evocate și denaturate de propaganda comunistă, fiind prezentate ca proteste îndreptate împotriva imperialismului american. De cele mai multe ori protestatarii din țările comuniste, la fel ca budiștii din Vietnamul de Sud, voiau ca în acest mod șocant să zdruncine societatea și să provoace o rezistență mai largă împotriva regimurilor autoritare pe care le considerau regimuri de ocupație. Strategia, motivele și așteptările lor au fost, însă, de multe ori diferite, la fel ca ecourile și impactul acțiunilor.

Primul caz din Blocul de Răsărit este autoincendierea lui Mikola Djadyk, care și-a dat foc la 7 aprilie 1966 în fața clădirii principale a celebrei închisori a KGB-ului Lubianka din Moscova. Alte cazuri de autoincendiere au fost provocate de ocuparea Cehoslovaciei, în august 1968, care a însemnat și cele mai ample mișcări de trupe de pe continentul european din perioada postbelică. Ele nu au fost numai în țara ocupată, ci și în alte câteva țări care au trimis trupe (Polonia, Ungaria și Uniunea Sovietică).²⁴

Valuri care au cuprins trei și mai multe cazuri de autoincendiere în decurs de 10 zile (1963-2002)

Începutul valului	Țara	Motivul	Numărul
13 august 1963	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	3
11 februarie 1965	India	tamilii versus guvernul	5
21 aprilie 1965	Vietnam	budiștii versus guvernul	3
29 mai 1966	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	13
3 octombrie 1967	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	3
22 octombrie 1967	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	4
16 ianuarie 1969	Cehoslovacia	ocupația și începutul „normalizării”	3 (min.)
4 iunie 1970	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	3
9 mai 1971	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	4
16 august 1971	Vietnamul de sud	protest împotriva fraudelor în alegeri	4
29 mai 1972	URSS (Lituania)	proteste antiguvernamentale	3
2 noiembrie 1975	Vietnamul de sud	budiștii versus guvernul	12
30 septembrie 1978	Pakistan	proteste antiguvernamentale	4
18 decembrie 1987	Coreea de Sud	protest împotriva fraudelor în alegeri	3
19 mai 1990	India	cerere de retragere a demisiei lui Donia Gandhi	7
19 septembrie 1990	India	protest împotriva sistemului de caste	208*
19 noiembrie 1990	India	protest împotriva sistemului de caste	15
26 aprilie 1991	Coreea de Sud	protest împotriva guvernului	9
16 aprilie 1996	Coreea de Sud	protest împotriva guvernului	3
15 februarie 1999	Europa de vest	kurzii versus Turcia	7
24 martie 2000	România	proteste antiguvernamentale ale minerilor	10**
23 ianuarie 2001	China	proteste (presupuse) ale mișcării Falung Gong	7
Total			min 323

Sursa: Biggs 2005, modificat și completat***

* Sunt incluse și două cazuri de proteste împotriva protestelor și un caz de protest al hindușilor împotriva musulmanilor.

** În urma documentării noastre nu am identificat cazuri de autoincendiere care să fi avut loc în România în 2000 în urma protestelor antiguvernamentale ale minerilor (n. red.).

*** Datele despre cazurile din Cehoslovacia din 1969 și din China din 2001 au fost ajustate. Alte valuri de autoincendiere au urmat la cumpăna anilor 2010/2011 în Tunisia și Egipt și, de asemenea, în 2011 și 2012 în Tibet și India. Vezi lista de cazuri de autoincendieri care este completată în versiunea engleză din Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_political_self_immolations (accesat la 15.12.2019).

La 8 septembrie 1968 pe Stadionul Central din Varșovia și-a dat foc în fața privirilor a zeci de mii de oameni funcționarul polonez Ryszard Siwiec, care prin autoincendiere a protestat împotriva participării unităților Armatei populare poloneze la invazia Cehoslovaciei din august. Cu toate că și-a ales un loc public, fapta lui nu a trezit ecoul așteptat și, prin eforturile poliției secrete, timp de 20 de ani a căzut complet în uitare.

Un ecou mic în epocă a avut și protestul lui Vasyl Makuch, care la 5 noiembrie 1968 și-a dat foc pe un bulevard aglomerat din Kiev. Potrivit documentelor accesibile, el a vrut să protesteze în acest fel împotriva ocupării Ucrainei și a rusificării ei. În articolele vremii apărute în revistele ucrainene și rusești din exil se vorbește și despre faptul că a fost împotriva ocupării Cehoslovaciei.

Un ecou cu totul extraordinar a stârnit atât în țara sa cât și în lume autoincendierea lui Jan Palach, petrecută la 16 ianuarie 1969, în centrul orașului Praga. Prin fapta pe care a comis-o la nici cinci luni de la invazia Cehoslovaciei de către trupele a cinci țări din Tratatul de la Varșovia, acest student în vârstă de 20 de ani a influențat o serie întreagă de oameni. L-a ajutat în acest sens nu doar forma aleasă de protest, dar și frustrarea în creștere a cehilor și slovacilor, precum și simpatia față de țara invadată pe care agresiunea violentă o provocase în lume. Important a fost, de asemenea, faptul că, în pofida revenirii treptate la modelul sovietic rigid, spațiul mediatic din Cehoslovacia era încă atât de liber încât, în ianuarie 1969, au apărut multe articole și au fost transmise o serie de emisiuni despre protestul lui Palach. Ecourile provocate de acest caz au fost atât de mari, încât el a fost comentat până și de mediile comuniste din Blocul de Răsărit. O contribuție importantă au avut-o și posturile de radio din străinătate care transmiteau pentru țările din Blocul Sovietic, ce au acordat o mare atenție evenimentului tragic produs la Praga.

Protestul lui Palach a provocat – nu doar în Cehoslovacia – un val relativ mare de cazuri de autoincendiere. Acest protest mai are încă un caracter de exclusivitate legat de strategia aleasă. După exemplul budiștilor vietnamezi amintiți, studentul praghez a inventat un grup de voluntari despre care susținea că urmau să-și dea foc treptat, într-o ordine trasă la sorți, dacă nu le erau îndeplinite revendicările. În felul acesta a fost amplificat considerabil efectul protestului său, care și așa fusese șocant. Câteva zile mai târziu, opinia publică aștepta încordată să vadă cine îi va urma exemplul. Era vorba despre un joc special pe care nu l-a mai repetat nimeni din rândul „torțelor în flăcări” – o anumită excepție fiind Jan Zajíc²⁵ – și nu doar în Blocul Sovietic. În pofida

faptului că, potrivit mărturiilor și documentelor de arhivă accesibile, presupusul grup menționat de Palach în ultima lui scrisoare nu a existat, în primele luni ale anului 1969 exemplul său a fost urmat de o serie de alți oameni în Cehoslovacia și în străinătate.

Sucesorii lui Jan Palach nu l-au cunoscut personal. Unii dintre ei au formulat revendicări politice, dar în mare parte ei au preluat doar forma, deciziile lor fiind precedate de probleme personale sau psihice. În cazul multora s-a aflat că aveau un trecut infracțional, conflicte în familie sau o dependență de lungă durată de alcool.

De multe ori a fost vorba despre tentative de suicid, într-o stare emoțională subită, ai căror actori nu au lăsat scrisori de adio în care să își explice motivele.²⁶

Potrivit rapoartelor periodice ale Siguranței Publice, în a doua jumătate a lunii ianuarie 1969 numai pe teritoriul ceh au fost înregistrate 10 tentative de autoincendiere, din care două s-au încheiat prin moartea autorilor (Jan Palach și Josef Hlavatý). Încă patru persoane au încercat să-și ia viața într-un alt fel, iar în cazul altor trei persoane se poate găsi măcar câte o anumită legătură cu gestul lui Palach (Blanka Nacházellová, Jiří Břešťanský și Vlastimil Jurčák).²⁷

Până în zilele noastre este amintită adesea tentativa de autoincendiere a lui Miroslav Malinka, în vârstă de 22 de ani, care a avut loc în noaptea de 21 spre 22 ianuarie 1969. Aproximativ 20 de minute după miezul nopții, muncitorul de la Pozemní Stavby din Vyškov și-a dat foc în Piața Libertății din Brno, lângă catafalcul instalat pentru omagierea memoriei lui Palach. Studenții prezenți l-au stins imediat pe Malinka și l-au transportat la Spitalul Hybeš din Brno, unde i-au fost acordate îngrijiri medicale. Potrivit documentației vremii, a suferit arsuri pe aproximativ 12% din corp, relativ ușoare, cărora le-a supraviețuit fără consecințe prea grave.

După cum a menționat *Rudé Právo* (oficiosul Partidului Comunist din Cehoslovacia – în continuare PCC, n. ed.), a fost vorba despre un recidivist, în pofida vârstei sale fragede, care în trecut fusese pedepsit pentru furturi repetate, iar o dată încercase să se sinucidă. Se zvonea că ar fi comis această faptă pentru a se face cunoscut și a împiedica să fie condamnat din nou pentru un furt pe care urma să-l comită câteva zile mai târziu.²⁸

Cazuri de autoincendiere politică în Blocul Sovietic (1966-1989)

Data	Prenume și nume	Anul nașterii	Naționalitatea	Locul protestului	Tara
7.04.1966	Mykola Djadyk	1940	ucraineană	Moscova	URSS
18.02.1968	Josif Kutziaba	1909	ucraineană	Moscova	URSS
8.09.1968	Ryszard Siwiec	1909	poloneză	Varșovia	RPP
5.11.1968	Vasyl Makuch	1927	ucraineană	Kiev	URSS
16.01.1969	Jan Palach	1948	cehă	Praga	RSFC
20.01.1969	Bauer Sándor	1952	maghiară	Budapesta	RPU
20.01.1969	Josef Hlavatý	1943	ceha	Plzeň	RSFC
26.01.1969	Jan Běreš	1952	ceha	Cheb	RSFC
10.02.1969	Mykola Bereslavsky	1924	ucraineană	Kiev	URSS
25.02.1969	Jan Zajíc	1950	cehă	Praga	RSFC
9.04.1969	Evžen Plocek	1929	cehă	Jihlava	RSFC
11.04.1969	Michal Levčik	1950	slovacă	Košice	RSFC
13.04.1969	Elijahu Rips	1948	letonă	Rīga	URSS
28.10.1969	Bohumil Peroutka	1926	cehă	Vsetín	RSFC
13.02.1970	Moyses Márton	1941	maghiară	Brașov	RSR
14.05.1972	Romas Kalanta	1953	lituaniană	Kaunas	URSS
30.09.1972	Józef Dolak	1945	poloneză	Wrocław	RPP
18.08.1976	Oskar Brüsewitz	1929	germană	Zeitz	RDG
21.01.1978	Oleksa Hirnyk	1912	ucraineană	Kaniv	URSS
23.06.1978	Musa Mamut	1931	tătar din Crimeea	Beș-Terek (Donskoye)	URSS
21.03.1980	Walenty Badylak	1904	poloneză	Cracovia	RPP
2.03.1989	Liviu Babeș	1942	Română	Poiana Brașov	RSR
2.03.1989	Vytautas Vičiulis	1951	lituaniană	Klajpeda	URSS

Dintr-un studiu al psihiatrului Milan Černý, care în 1969 a analizat datele obținute de la Siguranța Publică, aflăm că valul de autoincendieri a continuat până la sfârșitul lui aprilie 1969. Conform acestei surse, care nu citează însă documente de arhivă, în Cehoslovacia au avut loc, din ianuarie până în aprilie 1969, 29 de tentative de autoincendiere, în care au fost implicați 25 bărbați și 4 femei. Dintre acestea, 10 persoane, adică aproape o treime, au murit în urma

arsurilor. În aproape 70% din cazuri a fost vorba despre persoane sub 30 de ani. În 65% din cazuri a fost vorba despre muncitori. Numai faptele a trei persoane (Jan Palach, Jan Zajíc și Evžen Plocek) au avut, potrivit concluziilor lui Černý, „un caracter altruist neîndoielnic și [...] au fost motivate politic”.²⁹

Cu această opinie se poate polemiza măcar parțial pe baza cercetărilor în arhive, deoarece motivele politice pot fi atestate și în cazurile limită ale lui Josef Hlavatý, Jan Béréš și Michal Levčik. De asemenea, poate fi considerat motivat politic și cazul istoricului Bohumil Peroutka, care și-a dat foc la 28 octombrie 1969 în curtea muzeului din Vsetín, după ce el și colegii lui fuseseră amenințați cu demiterea în urma publicării unui articol despre aniversarea creării Cehoslovaciei și rolul lui Tomáš Garrigue Masaryk. Unele aspecte ale acestui caz amintesc de altul mai cunoscut, al lui Evžen Plocek. În ambele situații pot fi stabilite ca motivație sentimentele de zădărnici și disperare pricinuite de situația personală și politică.

Ultimul din valul care a avut o legătură directă cu ocupația din august 1968 și evenimentele din Cehoslovacia este cazul cetățeanului român de naționalitate maghiară Moyses Márton care, după modelul lui Jan Palach și Bauer Sándor, și-a dat foc, la 13 februarie 1979, în fața sediului Partidului Comunist Român din Brașov.³⁰

Un caz specific și neclar este presupusa tentativă de autoincendiere a lui Jan Polášek, muncitor textilist în vârstă de 19 ani de la Întreprinderea de stat Mosilan. Aceasta a avut loc în după-amiaza zilei de 21 august 1969³¹ pe Bulvardul Apărătorilor Păcii din Brno, în timpul unei demonstrații organizate în legătură cu prima comemorare a ocupației din august a Cehoslovaciei. Conform primului raport, tânărul urma să-și toarne pe el aproximativ o jumătate de litru de benzină tehnică, după care să-și dea foc. A fost repede stins și a suferit arsuri de gradul I, II și III pe aproximativ 40% din corp. După ce a fost transportat la spital pentru a i se da îngrijirile necesare, ar fi declarat medicului că și-a dat foc în semn de protest împotriva împușcării a doi demonstrați la Praga. Potrivit unui alt raport al structurilor de securitate, s-ar fi accidentat în timpul manipulării unei sticle incendiare în gangul casei de la numărul 2. În timp ce fugea, Jan Polášek s-a împiedicat, a căzut, a spart sticla și fără să vrea și-a dat foc. Ulterior acest incident avea să devină un motiv pentru ca Siguranța Publică să atace demonstrații.³² Potrivit raportului final al Departamentului de anchetă al Administrației regionale a Securității din Brno, datat 7 noiembrie 1969, ar fi avut loc într-adevăr o tentativă de suicid care a fost definită ca o consecință a „comportamentului instinctual al lui Jan Polášek”.³³ O minimă aducere aminte a acestui caz după luna noiembrie este legată, poate,